

Projekt Netopirji - skrivnostni Ljubljančani 8

Pia Golob, Mitja Dobovišek, Samo Grgurevič, Lana Lesnika, Annasibila Požrl, Nej Primožič, Liza Trebše, Lorena Vovk, Simon Zidar, Klara Žos

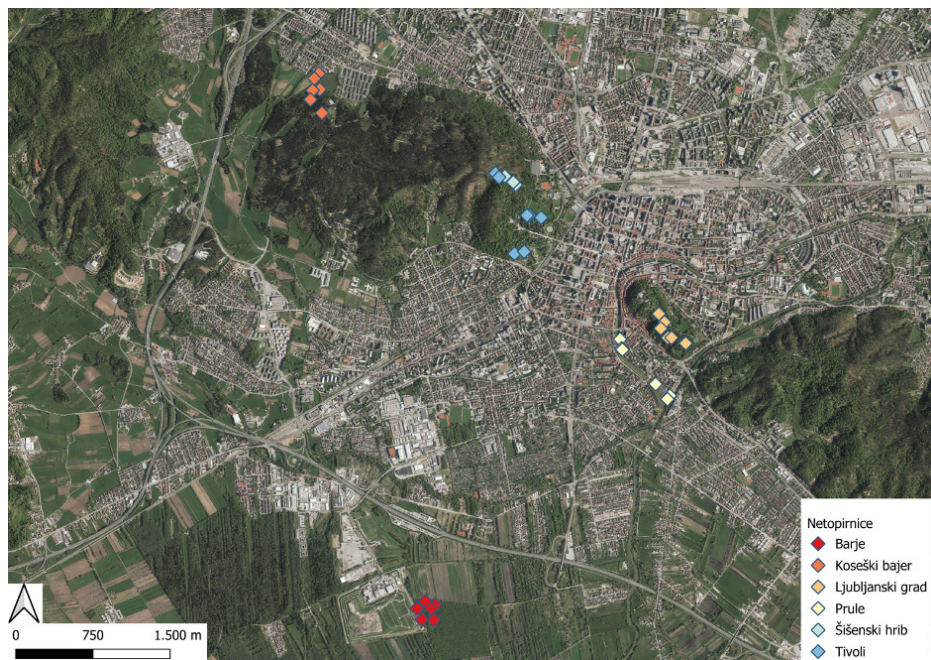
V letu 2024 smo izvajali že osmo različico projekta Netopirji – skrivnostni Ljubljančani. Projekt je bil sofinanciran s strani Mestne občine Ljubljana. V letošnjem projektu smo ponovno raziskovali, kaj se skriva v netopirnicah, netopirje lovili v mreže in raziskovali njihova zatočišča ter snemali netopirske klice. Poleg raziskovanja smo kar nekaj časa namenili tudi izobraževanju ter ozaveščanju meščanov Ljubljane o pomembni vlogi netopirjev v prestolnici in širše.

Kaj se skriva v ljubljanskih netopirnicah?

V prejšnjih različicah projekta Netopirji – skrivnostni Ljubljančani smo v Mestni občini Ljubljana postavili kar 35 netopirnic. Vsako leto v spomladanskem in jesenskem času spremljamo njihovo naseljenost in letos ni bilo nič drugače.

SLIKA 1. a) Duplasta betonska netopirnica na Prulah, b) določevanje netopirja, najdenega v netopirnici v parku Tivoli, c) gozdni mračniki (*Nyctalus leisleri*) (foto: Simon Zidar).

SLIKA 2. Zemljevid netopirnic v Mestni občini Ljubljana (pripravila: Pia Golob).

V parku Tivoli smo na obeh pregledih, spomladanskem in jesenskem, zabeležili dve vrsti netopirjev. Spomladi sta nas v netopirnicah pričakala dva drobna netopirja (*Pipistrellus pygmaeus*) in en gozdni mračnik (*Nyctalus leisleri*). Jesenski pregled se je izkazal za bolj produktivnega, saj smo v netopirnicah našli skupno šest drobnih netopirjev in pet gozdnih mračnikov, ki so doživeli tudi nekaj trenutkov slave. Rahlo zaspane netopirje so namreč udeleženci pregleda lahko uspešno fotografirali, saj so bili čisto pri miru.

Na Koseškem bajerju smo letos netopirje zabeležili le v eni netopirnici, in sicer enega drobnega netopirja v spomladanskem času in štiri drobne netopirje v jesenskem času. Presenetila nas je samica drobnega netopirja, ki smo jo letos ponovno našli v isti netopirnici kot že jeseni 2018. To samico smo od takrat zabeležili še dvakrat, v letu 2019 in 2020, kar nam pove, da to netopirnico redno obiskuje in da je netopirka stara že vsaj šest let.

Šest najbolj obiskanih netopirnic v Mestni občini Ljubljana visi na Grajskem griču. Na spomladanskem pregledu smo sicer zabeležili le dva drobna netopirja v dveh netopirnicah, na jesenskem pregledu pa smo zabeležili kar pet naseljenih netopirnic, v katerih smo našli 16 drobnih netopirjev in enega gozdnega mračnika. Gozdnega mračnika smo bili še posebej veseli, saj smo ga prvič našli v grajski netopirnici.

SLIKA 3. a) Spomladanski pregled netopirnic v parku Tivoli, b) čiščenje netopirnice na Prulah (foto: Simon Zidar).

Netopirnice na prulskem nabrežju so nas spomladi pustile rahlo ravnodušne, saj v nobeni nismo našli netopirskih stanovalcev. Zato pa sta nas še toliko bolj razveselila dva drobna netopirja, ki smo ju našli v eni izmed netopirnic na jesenskem pregledu. To je tudi prva najdba netopirjev v prulskih netopirnicah.

Po dveh letih smo jeseni ponovno pregledali tudi netopirnice na Ljubljanskem barju, vendar v njih nismo našli sledi netopirjev. V njih pa si je zatočišče našla marsikatera druga žival, kot na primer: polž lazar, polž s hiško, večšče, sršeni, mravlje, itd.

Raziskovanje netopirjev z lovom v mreže

Konec avgusta in v začetku septembra smo izvedli štiri mreženja, na katerih smo zamrežili predvidena prehranjevališča, parišča in letalne poti netopirjev. Dvakrat smo zamrežili reko Gobovšek v Sostrem. Na prvem mreženju smo ujeli le enega brkonosega netopirja (*Myotis davidii*), drugo mreženje na tej lokaciji pa je bilo bolj uspešno, saj je bilo netopirjev več tako številčno kot tudi vrstno. Skupno smo zabeležili enega brkonosega netopirja, tri drobne netopirje in enega belorobega netopirja (*P. kuhlii*). Zamrežili smo tudi vhode v opuščene bunkerje pri strelišču v Selu pri Pancah. Tam smo ujeli 12 netopirjev treh vrst, in sicer šest malih podkovnjakov (*Rhinolophus hipposideros*), dva velika podkovnjaka (*R. ferrumequinum*) in štiri širokouhe netopirje (*Barbastella barbastellus*).

Poleg raziskovalnih mreženj smo izvedli tudi javno mreženje izobraževalne narave. V parku Tivoli smo pri Čolnarni raztegnili tanke mreže in širši javnosti predstavili

metodo lova netopirjev v mreže ter od blizu predstavili štiri ujete vrste. Na javnem dogodku se nam je pridružilo 29 udeležencev in 12 netopirjev. Udeleženci so si lahko ogledali drobnega netopirja, Nathusijevega netopirja (*P. nathusii*), belorobega netopirja in Savijevega netopirja (*Hypsugo savii*).

SLIKA 4. a) Postavljanje mrež v parku Tivoli (foto: Marija Kravanja), b) brkonosi netopir (*Myotis davidii*) c) širokouhi netopir (*Barbastella barbastellus*) (foto: Mitja Dobovišek), č) Savijev netopir (*Hypsugo savii*) (foto: Sergej Maršnjak).

Popisovanje znanih zatočišč

Pri popisu zatočišč smo se usmerili bolj na vzhodno stran Mestne občine Ljubljane. Popisali smo dve cerkvi in daljši rov Matije Mačka. V cerkvah sv. Ane na Javorju in v cerkvi sv. Pavla v Šentpavlu smo zabeležili le staro gvano, netopirji pa niso bili prisotni. V rovu Matije Mačka smo v jesenskem času zabeležili 22 malih podkovnjakov in enega velikega podkovnjaka.

SLIKA 5. a) Pregled rogov Matije Mačka (foto: Klara Žos), b) snemanje ultrazvočnih klicev netopirjev (foto: Lorena Vovk).

Snemanje netopirskih klicev

V okviru projekta smo snemali tudi eholokacijske klice netopirjev na vzhodnem delu Mestne občine Ljubljana. V dveh večerih smo izvedli 10 km dolg linijski popis (transekt) z avtom. Na 17-ih skupnih lokacijah smo zabeležili tri taksonomske skupine, in sicer: belorobega/Nathusijevega netopirja, drobnega netopirja ter socialne klice belorobega netopirja. Poleg transektov smo v projektu izvedli tudi pet večernih snemanj. S posnetki smo pridobili podatke o razširjenosti nekaterih vrst netopirjev v Mestni občini Ljubljana, skupno smo zabeležili prisotnost osmih vrst netopirjev (mali podkovnjak, veliki podkovnjak, drobni netopir, mali netopir, belorobi netopir, Savijev netopir, navadni mračnik, gozdni mračnik, širokouhi netopir), treh širših taksonomskih skupin (belorobi/Nathusijev netopir, rod navadnih netopirjev (*Myotis*) in vrste iz rodu *Nyctalus*/*Eptesicus*/*Vespertilio*).

SOS linija za pomoč netopirjem

Netopirofon je telefonska linija, ki smo jo v društvu ustanovili v pomoč ljudem, ki pridejo v stik z netopirji, predvsem pa v pomoč onemoglim netopirjem. Tudi letos smo klicateljem svetovali, kako pomagati netopirjem in ozaveščali o njihovi pomembnosti. V času trajanja projekta smo preko Netopirofona, osebnih številč članov, Facebooka in društvene e-pošte prejeli 180 klicev in obvestil glede netopirjev iz celotne Slovenije. Klicateljem smo pomagali z nasveti, netopirjem pa z oskrbo. Telefonsko številko smo promovirali preko večjih medijskih kanalov in s tem želeli promovirati pomoč netopirjem.

SLIKA 6. a) Delavnica prenosa znanja o začasni oskrbi netopirjev, b) projektna ekipa v novih majicah (foto: Simon Zidar).

Predajanje znanja o pomoči netopirjem

Organizirali smo delavnico prenosa znanja na temo najdb in oskrbe onemoglih netopirjev. V sklopu delavnice so bolj izkušeni člani društva delili svoje izkušnje glede oskrbe onemoglih ali poškodovanih netopirjev in mladičev. S tem so udeleženci pridobili znanje, ki jim bo pomagalo v prihodnje pri oskrbi netopirjev ali pri svetovanju javnosti preko telefonske linije Netopirofon. Na delavnici smo udeležencem pokazal netopirja, ki je bil takrat v začasni oskrbi. V sklopu delavnice smo izdelali tudi promocijski material za udeležence delavnice, in sicer 52 kratkih majic z motivom netopirjev.

Obnovljena fotografska razstava

Letos smo fotografsko razstavo Netopirji - skrivnostni Ljubljančani delno obnovili in dodali dve fotografiji, ki predstavljata uspešen ukrep, izveden v projektu – postavitev netopirnic na drevesa. Fotografsko razstavo z 22 fotografijami netopirjev in njihovih zatočišč smo razstavili v prostorih Knjižnice Šiška (Mestna knjižnica Ljubljana). Razstava je bila na ogled v mesecu septembru. S fotografijami smo predstavili netopirske vrste v Ljubljani, njihova zatočišča, različne zanimivosti ter informacije o netopirjih. Razstava

SLIKA 7. a) Predavanje o netopirjih na Gimnaziji Vič (foto: Eva Pavlovič), b) predavanje o netopirjih v Knjižnici Šiška, 17. 9. 2024 (foto: Andreja Vovk Iskrič).

opozarja tudi na problematiko uničevanja zatočišč netopirjev v urbanih predelih. V sklopu razstave smo v prostorih Knjižnice Šiška izvedli tudi javno predavanje o netopirjih.

Izobraževalne delavnice za vse skupine

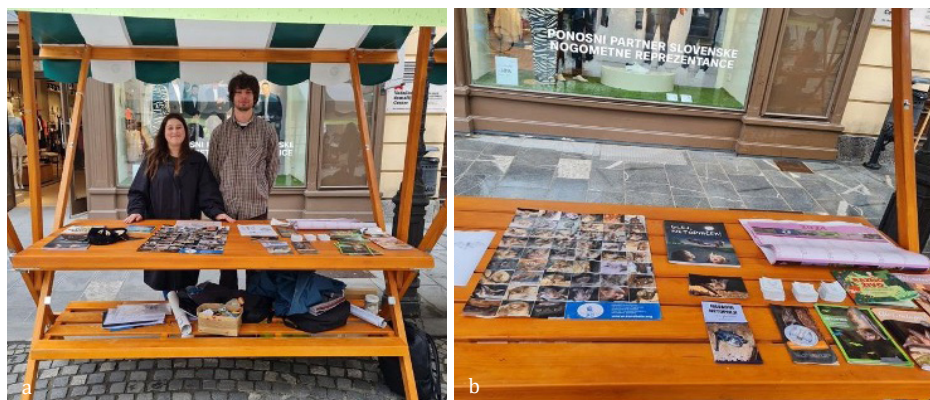
V sklopu projekta smo izvedli tudi nekaj izobraževalnih delavnic za različne skupine poslušateljev. V vrtcu Iški gaj, v enoti Kozarje, smo te leteče skrivnostneže predstavili najmlajšim. Na gimnaziji Vič smo delavnico o netopirjih izvedli za dijake, ki obiskujejo krožek GrinVič, leteče sesalce pa smo predstavili tudi v Centru za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič Draga, kjer so bili naši poslušalci odrasli z dolgotrajno rehabilitacijo po možganski poškodbi. Skupno smo ozavestili več kot 40 občanov Ljubljane.

Mednarodni dan biotske raznovrstnosti ni minil brez netopirjev

Na svetovni dan Zemlje smo javnosti te leteče sesalce поближе predstavljali na stojnici festivala Raznoživo, ki je v organizaciji MOL že drugo leto potekal ob dnevu biotske raznovrstnosti v samem centru Ljubljane. Poleg našega društva se je na tem dogodku predstavljala vrsta drugih strokovnih institucij in društev. Festivala se je udeležilo veliko ljudi, med njimi kar nekaj šol. Za to priložnost smo izdelali tudi nov promocijski material – nalepke s tremi različnimi motivi netopirjev.

Širjenje glasu o projektu, netopirjih in društvu

O aktivnostih projekta smo širšo javnost obveščali predvsem preko Instagram in Facebook profilov društva. Na teh socialnih medijih smo v letošnjem letu postali bolj aktivni. Uvedli smo tudi rubriko Netopir meseca, kjer vsak mesec predstavimo drugo netopirsko vrsto in opišemo lastnosti ter poudarimo zanimivosti. Poleg socialnih medijev smo projekt ter društvo predstavili tudi v publikaciji Mestne občine Ljubljana o nevladnih organizacijah ter v časniku NeDelo.

SLIKA 8. a) Predstavitev netopirjev in delovanja društva na festivalu Raznoživo ob mednarodnem dnevu biotske raznovrstnosti (foto: Annasibila Požrl), b) stojnica na festivalu Raznoživo (foto: Klara Žos).